

Täysistunto

Tiistai 14.4.2026 klo 14.00—19.18

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asevelvollisuuslain ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2025 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 1/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Hänninen.

Keskustelu

17.12 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Turvallisuus ei synny itsestään. Se rakennetaan yhdessä koulutuksessa, varautumisessa ja ennen kaikkea korkeassa halussa puolustaa omaa maataan. Suomalainen asevelvollisuusjärjestelmä on yksi maailman vahvimmita juuri siksi, että se perustuu yhteiseen tahtoon ja vastuuseen.

Tässä esityksessä puretaan lainsäädännön esteitä, jotka ovat aiemmin rajoittaneet yksilön mahdollisuutta osallistua maanpuolustukseen. Muutos on oikeudenmukainen ja linjassa sen perusajatuksen kanssa, että jokaisella kansalaisella, joka haluaa osallistua kotimaamme puolustamiseen, tulee olla siihen mahdollisuus.

Arvoisa puhemies! Kyse on yksinkertaisesti siitä, että halukkuutta ei saa torjua byrokraattisista tai vanhentuneista syistä. Meidän on kannustettava kaikkia nuoria, naisia, reserviläisiä ja erityisosaajia mukaan yhteiseen tehtävään. Turvallisuus on yhteinen asia, ja me tarvitsemme kaikki mukaan. Vain siten olemme matkalla oikeaan suuntaan.

On kuitenkin sanottava tämä nyt ääneen: Korkea maanpuolustustahto ei yksin riitä. Yhtä tärkeää on, että pidämme huolta nuorten kunnosta ennen palvelukseen saapumista sekä myös reservin toimintakyvystä palveluksen jälkeen. Vahvan puolustustahdon ja lain esteiden purkamisen lisäksi meidän on pantava liikkeelle myös itsemme joka ainoa päivä.

Arvoisa puhemies! Puolustusvaliokunta on nyt käsitellyt esityksen, ja heille on syytä antaa erityistä kiitosta. He ovat tehneet esitykseen kielellisiä muutoksia. On tärkeää, että lait on kirjoitettu siten, että ne kannustavat kansalaisia yhteisen maanpuolustuksen äärelle. Valiokunnan esityksessä on esimerkiksi kirjaus siitä, että Ahvenanmaan kotiseutu-oikeuden omaava henkilö voisi jatkossa hakeutua suorittamaan asepalvelusta, ei hakea vapautuksen kumoamista. Käytännössä toimenpide on ihan sama, mutta sanavalinnoillamme on tässä suuri merkitys. Jokaista tulee kannustaa yhteiseen työhön kansallisen turvallisuutemme puolesta, ja tämä laki onnistuu siinä nyt paremmin kuin aiemmin. Kiitos siitä puolustusvaliokunnalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että tämä hallituksen esitys tekee selväksi yhden asian: kun halua on, ei laki saa olla este. Tämä vahvistaa maanpuolustustahtoa ja antaa jokaiselle mahdollisuuden kantaa vastuuta yhteisestä turvallisuudestamme.

Kannatan esitystä ja kannustan samalla jokaista meistä pitämään huolta omasta kunnosta. Meillä on vain yksi Suomi, jota puolustaa. Pidetään siitä yhdessä huolta myös käytännössä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ronkainen.

17.16 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Suomen puolustus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen. Järjestelmä on suurimmalle osalle selkeä ja looginen, mutta tietyissä yksittäisissä tilanteissa lainsäädäntö on ollut epäselvä.

Tänään käsittelemme puolustusvaliokunnan mietintöä hallituksen esityksestä, jossa muutetaan asevelvollisuuslakia sekä naisten vapaaehtoista asepalvelusta koskevaa lakia. Kyse on ennen kaikkea siitä, miten asepalvelus järjestetään tietyissä erityistilanteissa, erityisesti Ahvenanmaan kotiseutuoikeuden omaavien miesten sekä sukupuolensa vahvistaneiden henkilöiden osalta. Puolustusvaliokunnan mietinnön mukaan esityksen keskeinen tavoite on selkeyttää näitä tilanteita koskevaa lainsäädäntöä. Tarkoituksena ei ole muuttaa asevelvollisuuden perusratkaisua vaan varmistaa, että laki vastaa käytännön tilanteita ja että jokaisen asema on selvä.

Arvoisa puhemies! Ahvenanmaan osalta tilanne on tällä hetkellä se, että kotiseutuoikeuden omaavat miehet ovat vapautettuja asevelvollisuudesta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että asepalvelusta ei suoriteta normaalisti. Samalla on kuitenkin ollut tilanteita, joissa ahvenanmaalainen henkilö on halunnut suorittaa asepalveluksen vapaaehtoisesti mutta ongelmaksi on muodostunut se, että tästä ei ole selkeää sääntelyä laissa.

Jatkossa laissa säädetäänkin nimenomaisesti, että kotiseutuoikeuden omaava ahvenanmaalainen mies voi hakeutua suorittamaan asepalveluksen. Tämä on perusteltu ratkaisu. Jos henkilö haluaa vapaaehtoisesti antaa panoksensa maanpuolustuksemme hyväksi, tulee lainsäädännön mahdollistaa se selkeästi ja ilman epäselvyyksiä. Samalla poistetaan tilanne, jossa samaa asiaa joudutaan arvioimaan tapauskohtaisesti ilman selkeää sääntöpohjaa.

Arvoisa puhemies! Toinen keskeinen kysymys koskee sukupuolen vahvistamista ja sen vaikutuksia asepalvelukseen. Nykytilanteessa ei ole ollut kaikilta osin selvää, miten palvelus tai reserviin kuuluminen määräytyy tilanteessa, jossa henkilön juridinen sukupuoli muuttuu. Puolustusvaliokunnan mietinnön mukaan lainsäädäntöä täsmennetään siten, että henkilöä kohdataan hänen vahvistetun sukupuolensa mukaisesti. Samalla säädetään siitä, miten palvelus jatkuu ja miten reserviin kuuluminen tällaisissa tilanteissa määräytyy.

Arvoisa puhemies! Kyse ei ole suurista rakenteellisista muutoksista. Kyse on siitä, että lainsäädäntö on saatettava vastaamaan todellisuutta myös sellaisissa tilanteissa, joita ei ole aiemmin kirjoitettu auki riittävän selkeästi. Ahvenanmaan osalta kyse on siitä, voiko henkilö halutessaan osallistua maanpuolustukseen. Sukupuolen vahvistamisen osalta kyse on siitä, miten asevelvollisuus määräytyy tilanteessa, jossa henkilön oikeudellinen asema muuttuu.

Asevelvollisuusjärjestelmä toimii vain, jos sen säännöt ovat ymmärrettävät ja johdonmukaiset. Jos laki jättää erinäisiä tilanteita tulkinnan varaan, syntyy epävarmuutta, eikä se ole yksilön eikä viranomaisen etu. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.20 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Ronkainen tuossa edellä ja sitä aiemmin edustaja Hänninen jo tärkeimmät kohdat tästä esityksestä kertoivatkin, mutta alleviivataan pikkasen vielä. Eli tämän esityksen tavoitteenahan tosiaan on selkeyttää oikeustilaa ensinnäkin niitten ahvenanmaalaisten kotiseutuoikeuden omaavien miesten osalta, jotka vapaaehtoisesti haluavat hakeutua suorittamaan asevelvollisuuslain mukaista palvelusta. Sitten toisekseen tämän esityksen tavoitteena on selkeyttää nykyistä oikeustilaa sekä parantaa sukupuolten välistä tasa-arvoa ensinnäkin mahdollistamalla reserviin kuuluminen niille reserviläisille, jotka ovat vahvistaneet sukupuolensa naiseksi, sekä toiseksi mahdollistamalla palveluksen jatkaminen naisten vapaaehtoisena asepalveluksena niille miehille, jotka vahvistavat sukupuolensa naiseksi ollessaan varusmiehiä. — Meniköhän oikein?

No, hallituksen esityksen päätavoitteena on siis korjata ja selkeyttää yksittäisiä oikeudellisia epäkohtia tässä nykyisessä asevelvollisuutta koskevassa lainsäädännössä. Näitä muutostarpeita on tuonut etenkin vuonna 2023 voimaan tullut sukupuolen vahvistamista koskeva laki. Tämä nykytilanne on ollut epäselvä niiden kohdalla, jotka vaihtavat juridista sukupuoltaan kesken varusmies-, jos nyt tällainen sana... — no, sanotaan nyt mieluummin, että kesken asepalveluksen tai sitten sen jälkeen. Hallituksen esityksen muutosten myötä tämä henkilö voi jatkaa normaalisti palvelustaan sukupuolen vahvistamisen jälkeen, ja hänen asemansa määräytyy sitten tämän vahvistetun sukupuolen mukaisesti. Lisäksi henkilö säilyy reservissä. Näillä muutoksilla pyritään varmistamaan asevelvollisten kohtelu tämän juridisen sukupuolen mukaisesti.

No, sitten takaisin Ahvenanmaalle, tillbaka till Åland. Eli Ahvenanmaan kotiseudun omaavat miehet, kuten tiedetään, on vapautettu asevelvollisuudesta. Korostan tässä yhteydessä, että puolustusvalmius ja puolustustahto kuitenkin ahvenanmaalaisten miesten ja naisten ja sukupuoltaan vaihtavienkin kesken ovat erittäin korkealla tasolla. Just tuli tutkimus, minkä mukaan ammunnan harrastajiakin on Ahvenanmaalla keskimäärin enemmän kuin täällä Manner-Suomen puolella. Kaikenmoista hanhenampujaa sieltä löytyy.

Asevelvollisuuslaissa ei ole ennen ollut selkeää sääntelyä näitten ahvenanmaalaisten miesten vapaaehtoisesta asepalveluksesta. Tätä asevelvollisuuslakia ehdotetaan nyt muutettavaksi sillä viisiin, että siinä säädettäisiin ahvenanmaalaisten kotiseutuoikeuden omaavien miesten oikeudesta hakea asevelvollisuuden suorittamisesta vapauttamisen kumoamista. Eli lakiin ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin lain soveltumisalaa koskeva säännös, jonka mukaan asevelvollisuuslaissa säädettäisiin jatkossa näitten oolantilaisten oikeudesta hakeutua vapaaehtoisesti suorittamaan tätä asevelvollisuuslain mukaista palvelusta. Sitten asevelvollisuuden suorittaminen mahdollistaisi jatkossa näille ahvenanmaalaisille hakeutumisen Puolustusvoimien ja myöskin Rajavartiolaitoksen sotilasvirkoihin, mikä nyt ei ole ollut niin mahdollista. Samalla tällä uudella säätelyllä selkeytetään Ahvenanmaan itsehallinnon ja asevelvollisuuden suhdetta.

No, sitten, arvoisa rouva puhemies, asia, joka ei nyt justiinsa tähän kohtaan liity mutta osittain liittyy ja on epäkohta, jonka haluan tuoda esille ja joka olisi periaatteessa voitu tässäkin kohtaa melkein korjata. Eli siviilipalveluksen suorittaneet henkilöt eivät voi toisiin ajatuksiin tultuaan käydä asepalvelusta ja täten sitten siirtyä reserviin. Miksi tämä on epäkohta? Tämä on epäkohta siksi, että toisinpäin tämä kuitenkin on mahdollista eli asepalve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

luksen käynyt voi siirtyä reservistä sivariin. Tämän tahdon jonain päivänä muuttuvan. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä.

17.25 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Suomen puolustus nojaa yleiseen asevelvollisuuteen ja korkeaan maanpuolustustahtoon. Siksi on aivan oikein, että lainsäädäntöä päivitetään vastaamaan tämän päivän tarpeita.

Tässä esityksessä ovat keskeisiä kolme asiaa. Ensinnäkin asevelvollisuusjärjestelmää ajantasaistetaan. Muutoksilla selkeytetään sääntelyä ja sujuvoitetaan prosesseja. Asevelvollisuuslain menettelyjä yksinkertaistetaan — esimerkiksi päätöksentekoa, ilmoituksia ja käsittelyjä — ja näin viranomaisilla on jatkossa paremmat mahdollisuudet hoitaa asioita sujuvammin ja nopeammin. Myös terveydentilan ja palveluskelpoisuuden arviointi tarkentuu tavoitteena, että oikeat ihmiset sijoittuvat oikeisiin tehtäviin ja olisi vähemmän tilanteita, jotka johtavat väärällä sijoittelulla keskeytyksiin.

Toiseksi vahvistetaan yhdenvertaisuutta erityisesti naisten vapaaehtoisen asepalveluksen osalta. On tärkeää, että palvelukseen hakeutuminen ja siellä toimiminen ovat mahdollisimman selkeitä, ennakoitavia ja tasapuolisia. Naisten vapaaehtoiseen palvelukseen liittyviä käytäntöjä yhtenäistetään asevelvollisten kanssa. Keskeyttämiseen ja palveluksen alkamiseen liittyviä pelisääntöjä selkeytetään.

Kolmantena on kokonaisturvallisuuden näkökulma. Turvallisuusympäristö on muuttunut, ja siksi myös asevelvollisuusjärjestelmän pitää tukea paremmin reservin osaamista, valmiutta ja sijoittumista. On tärkeää, että koulutetaan ja että osaaminen pysyy myös käytössä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 72/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.